

Vi förändrar arbetsmarknaden

Slutrapport

Uppgifter om projektet

Namn på projektet	Förstudie 2 - Tillgänglighet	Startdatum	2022-09-01
Kontaktperson för projektet	Camilla Neudorfer	Slutdatum	2023-04-30
Telefonnummer	0102090272		
E-post	camilla.neudorfer@myh.se		

Syftet med en slutrapportering är att skapa en enhetlig struktur för insamling av information om projektet i sin helhet och ska bidra till lärande. Slutrapporten ska också underlätta spridning av resultat och metoder från Socialfondsprojekt i Sverige. I slutrapporten ombeds ni därför beskriva uppnådda resultat samt redogöra för ett antal centrala delar i projektets genomförande.

Under varje rubrik finns en inledande text om avsnittets innehåll. Det är viktigt att slutrapporten bygger på en diskuterande redogörelse.

Sammanfattning

Sammanfattningen kommer att användas av ESF-rådet i olika sammanhang. Lägg därför stor vikt vid att få en så rättvisande sammanfattning som möjligt

Denna förstudie har tagits fram inom ramen för utlysningen "Förstudier med fokus på lärcentra: 2022/00240". Utlysningens syfte har varit att öka kunskapen om behoven lokalt, regionalt och nationellt, samt kunskapen om förutsättningar och utmaningar, inför framtida satsningar på utveckling av lärcentra. Därtill har utlysningen syftat till att – genom de projekt som finansierats – bidra till stärkt organisatorisk och/eller strukturell kapacitet inför framtida utlysningar på samma tema. Projektägare för förstudien är Myndigheten för yrkeshögskolan.

Det övergripande syftet med denna förstudie och övriga förstudier som beviljats medel inom ramen för samma utlysning har varit att främja en långsiktigt hållbar utveckling av lärcentrum, vilket förväntas kunna bidra till ökad tillgång till utbildning och andra tjänster i hela landet. En långsiktig utveckling av lärcentrum väntas ytterst öka tillgängligheten till utbildning och annan verksamhet som lärcentrum kan tillhandahålla (exempelvis vägledning och validering) för alla oavsett bostadsort, socioekonomi, kön, ålder och eventuella funktionsvariationer.

Bakgrunden till denna och övriga förstudier har utgått ifrån behovet av att främja en stärkt kompetensförsörjning och att underlätta möjligheterna till livslångt lärande. Lärcentrums betydelse som ett verktyg för att öka tillgängligheten till utbildning och närliggande tjänster har bland annat uttryckts i nationella styrdokument och i finansiella satsningar till kommuner och regioner (Vårändringsbudgeten för 2015 Prop.2014/:15:99 och budgetpropositionen för 2016

Prop.2015/16:1, Prop. 2017/18:179 En sammanhållen politik för Sveriges landsbygder – för ett Sverige som håller ihop, Regeringens skrivelse 2020/21:133 Nationell strategi för hållbar regional utveckling i hela landet 2021–2030, Förordning (2017:1303) om statsbidrag för lärcentrum och Villkorsbeslut 2018 (rskr. 2017/18:04/18:104 och rskr. 2017/18:107)).

Sedan 2020 bedrivs ett gemensamt arbete med kompetensförsörjningsfrågor och livslångt lärande mellan Arbetsförmedlingen, Folkbildningsrådet, Myndigheten för yrkeshögskolan, Skolverket, Tillväxtverket, Universitetskanslersämbetet, Universitets- och högskolerådet och i vissa delar Vinnova. Exempel på ett sådant gemensamt arbete är den behovsinventering som redovisades i "Lärcentra för kompetensförsörjning och livslångt lärande – Behovsinventering och analys" (Redovisning av uppdrag inom myndighetssamverkan för kompetensförsörjning och livslångt lärande. Dnr MYH 2021/6859). I rapporten har tillgänglighet beskrivits som centralt i fråga om att tillhandahålla lärcentrum med långsiktigt och flexibelt utbud både vad det gäller lokalisering, lärandeformer och miljöer, inte minst för att öka antalet studerande från studieovana hem. Samtidigt visade behovsinventeringen, som ligger till grund för samtliga förstudier som beviljats medel inom utlysningen, bland annat på att tillgänglighet till utbildning och andra tjänster som lärcentrum ofta tillhandahåller varierar i olika delar av landet. Det saknas även en nationell, övergripande bild av tillgängligheten till lärcentrum såväl geografiskt som innehållsmässigt. Logiken bakom förstudien– Tillgänglighet, har byggt på en förväntan om att en gemensam kunskapsbas kring tillgång till lärcentrum såväl geografiskt som funktionsmässigt, är en del i att främja likvärdig tillgång till utbildning och närliggande verksamheter och ytterst möjligheter till ett livslångt lärande. Därtill har förväntan varit att en gemensam kunskapsbas avseende tillgänglighet kan bidra till samverkan kring och att stärka förutsättningarna för en långsiktig utveckling av lärcentrum.

Syftet med förstudien Tillgänglighet har varit att utreda olika aktörers behov av och förutsättningar för att i kartverktyg synliggöra och i ett andra steg analysera, tillgängligheten till lärcentrum. Att synliggöra möjliga utbildningsvägar och övriga funktioner som lärcentrum erbjuder, var lärcentrum finns lokaliserade och därmed visa på den geografiska spridningen på ett lättöverskådligt sätt väntats även kunna ha betydelse ur ett mångfalds- och jämlikhetsperspektiv. Detta genom att i förlängningen underlätta för fler att studera.

Förstudien har riktat sig till aktörer på olika nivåer med koppling till utbildning och kompetensförsörjning. Vidare har målgruppen varit aktörer som kan tänkas ha intresse av att driva eller ingå i framtida genomförandeprojekt på temat långsiktig utveckling av lärcentra. Projektägare för förstudien har varit Myndigheten för yrkeshögskolan (MYH).

Det övergripande projekt målet har varit att ta fram ett förslag till modell för beskrivning och analys av tillgänglighet till lärcentrum. Detta genom att fördjupa kunskapen om hur tillgänglighet, både utifrån geografisk lokalisering och tjänster som lärcentrum tillhandahåller, kan åskådliggöras i ett kartverktyg. Förstudien har haft ett särskilt fokus på att undersöka huruvida PIPOS (den GIS-plattform som Tillväxtverket ansvarar för) och dess verktyg Regionalanalys är lämpligt utifrån det ändamålet.

Förstudien har även haft som ambition att bygga vidare på resultaten från förstudien Kartläggning inom samma utlysning, som haft det parallella uppdraget att arbeta med en kategorisering av verksamheter och funktioner vid lärcentrum.

Förstudiens genomförande har bestått av ett antal aktiviteter, både förstudiespecifika och gemensamma med de fyra övriga förstudieprojekten som beviljats medel inom ramen för utlysningen. Genomförandet av samtliga förstudier har bedrivits som en del i den myndighetssamverkan som sker inom kompetensförsörjningsområdet. Arbetet har genomförts huvudsakligen av de myndigheter som varit projektägare, Skolverket och Myndigheten för yrkeshögskolan, med stöd av en övergripande arbetsgrupp där även Arbetsförmedlingen, Folkbildningsrådet och Tillväxtverket har ingått. Inriktningen på arbetet har varit att få fördjupad kunskap och ge en samlad bild av insatser och företeelser som ger incitament till och skapar

förutsättningar för en långsiktig utveckling av lärcentrum.

Den gemensamma organiseringen av genomförandet av förstudierna har varit viktig, dels mot bakgrund av deras ömsesidiga beroende av varandra, dels då arbetet har varit framåtsyttande med potentiella framtida genomförandeprojekt i sikte. Den gemensamma organiseringen av arbetet syftade till att säkerställa helheten, vilket i praktiken har inneburit att förstudierna till stor del haft gemensamma arbetssätt. Förstudierna har bland annat genomfört en inledande intressentanalys, studiebesök och flertalet av dialogmötena gemensamt. I förstudiernas senare skede har även ett gemensamt förankringsseminarium arrangerats där referensgrupperna och andra nationella, regionala och lokala aktörer och intressenter deltog. Syftet var att förankra de erfarenheter som framkommit och ta del av inspel hur resultaten från förstudierna skulle kunna komma till nytta i framtida utvecklingsarbete.

Aktiviteterna i förstudien Tillgänglighet har till stor del handlat om dialoger och att skapa kontaktytor med relevanta aktörer i syfte att bedöma behov och nytta av ett verktyg som kan tillhandahålla information om tillgänglighet till lärcentrum utifrån olika målgruppers perspektiv. Referensgruppsmöten har hållits gemensamt med förstudien Kartläggning och därutöver har fördjupade separata dialoger förts med deltagare från referensgruppen och andra relevanta aktörer. Referensgruppsdeltagarna har även introducerats till Pupos Regionalanalys och fått en visning av verktyget, med exempel på hur det ser ut och vad det kan generera för typ av analyser.

Förstudien har under genomförandets gång löpande varit i kontakt med ansvarig för Pupos Regionalanalys vid Tillväxtverket. I synnerhet för att skapa en fördjupad förståelse av verktyget, dess möjligheter och begränsningar. Regionalanalys är en webbapplikation med möjlighet att göra geografiska analyser av tillgänglighet till olika typer av kommersiell och offentlig service. Förstudien har även fått tillgång till den nuvarande demoversionen av Pupos Regionalanalys, för att kunna testa verktyget samt introducera det under referensgruppsmöten som underlag för diskussion.

Arbetet har under genomförandet av förstudien breddats till att omfatta fler verktyg än enbart Pupos Regionalanalys. Detta mot bakgrund av att Regionalanalys är avsedd att användas som stöd för personer inom offentlig sektor i olika typer av samhällsfrågor. Dessutom är verktyget begränsat när det kommer till att visa på innehållsmässig tillgänglighet, det vill säga att synliggöra innehållet i respektive lärcentrums verksamhet mer utförligt. Det innehållsmässiga är samtidigt centralt i fråga om synliggörandet av tillgänglighet till lärcentrum, då lärcentrum kan innefatta en så stor variation av olika tjänster och funktioner. Regionalanalys skulle möjligen kunna visa ett mindre antal underliggande kategorier av olika typer av lärcentrum. Dock kan innehållet i respektive kategori inte förväntas presenteras mer detaljerat.

Det har även under förstudiens gång tydliggjorts att utbildningsanordnare är en aktörstyp som sannolikt skulle ha nytta av ett verktyg likt Regionalanalys, särskilt i fråga om lokalisering för framtida utbildning. Behovet av att synliggöra tillgänglighet till lärcentrum för fler målgrupper såsom studerande och arbetsliv har även lyfts.

Det pågår även olika initiativ och insatser av myndigheter inom ramen för regeringsuppdraget om att utveckla en sammanhållen datainfrastruktur för kompetensförsörjning och livslångt lärande som har bäring på detta område.

Mot bakgrund av dessa iakttagelser och det breddade fokus som förstudien fått under förstudiens gång genomfördes även en kartläggning av hur ett antal övriga aktörer valt att synliggöra geografisk tillgänglighet till sina respektive verksamheter. Kartläggningen har haft ett primärt fokus på utbildningssektorn. Några ytterligare aktörer, som ansetts ha intressanta exempel på visualisering av verksamheter, har även innefattats. Kartläggningen i sin helhet återfinns i separat bilaga, innehållandes beskrivningar av hur de utvalda myndigheterna och de övriga aktörerna valt att presentera sin verksamhet, service eller tjänster.

Kartläggningen av hur ett antal aktörer synliggör tillgänglighet till sina verksamheter har visat på

att majoriteten av de aktörer som har studerats använder någon form av kartverktyg för att visa på var en viss verksamhet är belägen. Det finns dock även aktörer som presenterar sina verksamheter enbart i ett listformat. Pupos Regionalanalys är det verktyg som vid denna jämförelse visat sig ha relevanta funktioner avseende geografisk visualisering och analys av tillgänglighet. Dels för att det är möjligt att genom Regionalanalys inte enbart hitta en viss verksamhet på en karta, dels för att på ett tydligt sätt illustrera och analysera tillgängligheten till den verksamheten. Dessutom är det möjligt att koppla på demografiska och socioekonomiska data för varje utvalt geografiskt område.

Regionalanalys är ett verktyg under utveckling som Tillväxtverket i samarbete med Trafikverket har tagit fram. Regionalanalys är tänkt att vara ett öppet verktyg i samhällsplanering för yrkesverksamma som arbetar inom offentlig sektor. Verktyget syftar ytterst till att möjliggöra att analysera och jämföra hur tillgängligheten ser ut i olika geografiska områden runt om i Sverige och få en bred kunskapsgrund för framtida samhällsplanering. Regionalanalys har utformats som ett dynamiskt verktyg, med tanken om att i realtid, exempelvis i arbetsmöten, kunna visa på olika scenarier och perspektiv på tillgänglighet till en viss verksamhet för en specifik plats.

Regionalanalys är inte ett verktyg som kan visa detaljerad information om en specifik funktions (exempelvis folkhögskola) olika verksamheter. Syftet är i stället att påvisa lokaliseringen av olika servicefunktioner samt tillgängligheten till dessa. Avseende lärcentrum och information om dess verksamhet skulle detta sannolikt innebära att Regionalanalys möjligen skulle kunna visa ett mindre antal underliggande kategorier av olika typer av lärcentrum, dock kan innehållet i respektive kategori inte förväntas presenteras mer utförligt. För mer information om lärcentrum skulle det behöva upprättas en databas under Regionalanalys som verktyget hänvisar till, där det finns mer information om respektive lärcentrum och dess verksamhet och/eller länkar till respektive lärcentrums/kommuns hemsida.

Angående förutsättningarna att införliva lärcentrum i Regionalanalys skulle en arbetsinsats behövas för själva integreringen. Det handlar bland annat om geokodning av adresser till lärcentrum. Sedan skulle det finnas ett behov av uppdatering från den bakomliggande databasen innehållandes information om landets lärcentrum och dess lokalisering. Hur ofta den uppdateringen ska ske finns inga tydliga direktiv om utan handlar om den specifika databasen under Regionalanalys och om hur ofta uppdatering behöver ske för att det verktyget visar inte ska bli missvisande.

Resultaten från referensgruppsmöten, förankringsseminariet och andra dialoger har sammanfattningsvis visat på

- att responsen på verktyget Regionalanalys över lag är positiv, samtidigt som det konstateras att behovet av de funktioner som verktyget erbjuder beror på vilka som förväntas använda det. Ett kartverktyg som Pupos Regionalanalys eller motsvarande är ett mer kvalificerat verktyg som verksamma inom planering och utveckling sannolikt har bäst nytta av. I synnerhet kan verktyget väntas vara värdefullt för regioner i deras uppdrag att arbeta med kompetensförsörjningsfrågor.
- att Regionalanalys är ett verktyg som sannolikt även skulle vara användbart för utbildningsaktörer i deras arbete med planering och inför etablering av ny utbildning.
- att behovet av informationen om tillgänglighet till lärcentrum sannolikt ser olika ut i olika delar av landet, beroende på vilken kännedom som finns om andra närliggande lärcentrum och hur koncentrationen av lärcentrum ser ut i det egna länet.
- att det finns ett generellt behov av att visa på tillgången till lärcentrums utbud av olika funktioner och tjänster även för individer, potentiella studerande. Apropå att lärcentrum är ett verktyg för att underlätta för individer att utbilda sig och studera under hela livet. Det

konstaterades också att det redan finns ett antal verktyg och plattformar riktade till den målgruppen, där det skulle kunna undersökas om ett kartverktyg kan läggas till i det redan befintliga.

- att den här typen av verktyg kan vara användbar för lärcentrum i dialoger med andra aktörer exempelvis politiker, det lokala och regionala arbetslivet och utbildningsanordnare. Detta för att kunna illustrera för dessa aktörer hur målgrupperna och även behovet av lärcentrum varierar på olika platser.

- att den här typen av verktyg kan vara användbart för lärcentrum utifrån ett samverkansperspektiv, för att få grundläggande information om var olika lärcentrum finns och vilka tjänster som erbjuds. Detta kan potentiellt underlätta lärcentrums möjligheter att kunna ingå i fler insatser, utvecklingsarbeten och samverkansstrukturer framåt.

I förstudiens avslutande dialogmöten har dessa iakttagelser prövats, där i synnerhet referensgruppsdeltagarna fått möjlighet att reflektera kring och vid behov nyansera dessa iakttagelser.

De slutsatser som förstudien– Tillgänglighet slutligen har mynnat ut i är följande:

1) Det finns en efterfrågan på verktyg för tillgänglighetsanalyser av lärcentrum hos yrkesverksamma – exempelvis tjänstepersoner och beslutsfattare vid offentliga aktörer med uppdrag inom kompetensförsörjning, men även verksamma på lärcentrum. Ett sådant verktyg skulle kunna utgöra ett bidrag i planering, utveckling och uppföljning av lärcentrum och dess verksamhet.

2) Ett kartverktyg där samtliga lärcentrum placeras ut även innehållandes pendlingsavstånd och vissa demografiska/socioekonomiska data (likt i Pupos Regionalanalys), är sannolikt värdefullt för strategier, planerare, utvecklare och så vidare i deras arbete. Ett potentiellt mervärde med ett sådant verktyg är även ökad samverkan mellan olika lärcentrum, i synnerhet om kontaktpuppgifter till respektive lärcentrum infogas.

3) Befintliga verktyg som potentiellt kan synliggöra tillgänglighet till lärcentrum, svarar mot delvis olika ändamål och målgrupper. Med andra ord finns olika möjligheter i befintliga verktyg, där vissa, som Pupos Regionalanalys, primärt riktar sig till yrkesverksamma medan andra, exempelvis studera.nu och Utbildningsguiden, primärt riktar sig till studerande/potentiella studerande.

4) Det finns sannolikt behov av att synliggöra tillgänglighet till lärcentrum och dess verksamhet även för fler ändamål och målgrupper än yrkesverksamma, såsom studerande/potentiella studerande. Att även rikta det eventuella verktyget till studerande, samt att koppla det till arbetsmarknadens behov är en del i att göra lärcentrum mer känt, i synnerhet för potentiella studerande och för arbetslivet. Dock behövs mer kunskap om hur sådana behov och möjligheter ser ut.

5) Det saknas en aktör som det vidare arbetet kan adresseras till och som kan driva frågor om tillhandahållande av verktyg vidare, både vad gäller utveckling och drift och förvaltning på längre sikt.

Det samlade medskicket med fokus på förslag om möjliga genomförandeprojekt blir således:

- Genomförande av pilotprojekt där nationella aktörer/myndigheter tillsammans med regioner och kommuner tar fram information som kan prövas i befintliga verktyg, under förutsättning att någon aktör tar på sig ansvaret att gå vidare med utveckling.

- Fortsatt utveckling av verktyg för att göra lärcentrum mer känt för att nå exempelvis studerande, utbildningsanordnare, arbetsgivare och arbetsliv.

Projektidé och förväntade resultat

Redogör för projektets syfte och övergripande projektmål, delmål och avsedda förväntade resultat. Har syfte, mål och

målgrupp förändrats under projektiden? Varför i sådana fall? Hur många kvinnor och män har deltagit i projektet?

Denna förstudie har tagits fram inom ramen för utlysningen "Förstudier med fokus på lärcentra: 2022/00240". Utlysningen anger att förstudier som beviljas medel för projekt ska bidra till att öka kunskapen om behoven lokalt, regionalt och nationellt, samt kunskapen om förutsättningar och utmaningar inför framtida satsningar på utveckling av lärcentra. Därtill ska förstudier inom utlysningen bidra till stärkt organisatorisk och/eller strukturell kapacitet, inför framtida utlysningar avseende utveckling av lärcentra eller närliggande verksamhetsområden.

Det övergripande syftet med denna förstudie och övriga förstudieprojekt som beviljats medel inom ramen för utlysningen har formulerats som att främja en långsiktigt hållbar utveckling av lärcentrum, vilket förväntas kunna bidra till ökad tillgång till utbildning och andra tjänster (exempelvis vägledning och validering), för individer och arbetsgivare i hela landet. En långsiktig utveckling av lärcentrum förväntas bidra till likvärdig tillgång till utbildning och annan verksamhet som lärcentrum kan tillhandahålla oavsett bostadsort, socioekonomi, kön, ålder och eventuella funktionsvariationer. Denna utgångspunkt knyter även an till hur förstudien tar hänsyn till och integrerar de horisontella principerna jämställdhet, tillgänglighet och icke-diskriminering.

Förstudien syftar till att utreda förutsättningar för hur tillgänglighet till lärcentrum kan presenteras och analyseras utifrån geografiska och funktionsmässiga perspektiv på ett överskådligt vis i ett kartverktyg. Avsikten var att se om information om var lärcentrum finns, geografisk spridning och vilka funktioner och tjänster som erbjuds utifrån den kartläggning och kategorisering som förstudien Kartläggning resulterade i, samt undersöka förutsättningarna att visa den informationen i en interaktiv karta.

Förstudiens målgrupp är aktörer på olika nivåer (nationellt, regionalt och lokalt) som har uppdrag med koppling till utbildning och kompetensförsörjning. Det rör sig om exempelvis nationella myndigheter, regioner och kommuner, men även intresseorganisationer och utbildningsanordnare. Därutöver är målgruppen aktörer som kan tänkas ha intresse av att driva eller ingå i framtida genomförandeprojekt, potentiellt inom ESF+, på temat långsiktig utveckling av lärcentrum. Projektägare för denna förstudie är Myndigheten för yrkeshögskolan.

Förstudien förväntas bidra till att på sikt få en gemensam kunskapsbas och kunskapshöjning hos aktörer som arbetar med kompetensförsörjningsfrågor. Förhoppningen är att en gemensam kunskapsbas ska bereda vägen för samsyn, engagemang och ökad aktörssamverkan samt genomförande av framtida utvecklingsinsatser.

Bakgrunden till denna och övriga förstudier med fokus på lärcentrum är behovet av att främja en väl fungerande kompetensförsörjning och att underlätta möjligheterna till livslångt lärande.

Lärcentrums betydelse som ett verktyg för att öka tillgängligheten till utbildning och närliggande tjänster har även uttryckts i nationella styrdokument och i finansiella satsningar till kommuner och regioner (Vårändringsbudgeten för 2015 Prop.2014/:15:99 och budgetpropositionen för 2016 Prop.2015/16:1, Prop. 2017/18:179 En sammanhållen politik för Sveriges landsbygder – för ett Sverige som håller ihop, Regeringens skrivelse 2020/21:133 Nationell strategi för hållbar regional utveckling i hela landet 2021–2030, Förordning (2017:1303) om statsbidrag för lärcentrum och Villkorsbeslut 2018 (rskr. 2017/18:04/18:104 och rskr. 2017/18:107)).

Kompetensförsörjning och livslångt lärande är frågor med stor komplexitet som sträcker sig över flera politikområden (utbildning, arbetsmarknad, näringsliv, etcetera). Sedan 2020 bedrivs därför ett gemensamt arbete med kompetensförsörjningsfrågor och livslångt lärande mellan Arbetsförmedlingen, Folkbildningsrådet, Myndigheten för yrkeshögskolan, Skolverket, Tillväxtverket, Universitetskanslersämbetet, Universitets- och högskolerådet och i vissa delar Vinnova.

Inom ramen för det samverkansarbetet har utvecklingsprojekt genomförts med fokus på att stödja och utveckla lärcentrum för att bättre tillgodose individers och arbetsgivares behov av utbildning, vägledning och validering i hela landet. Inriktningen på det tidigare arbetet, var att inventera och analysera aktörers och intressenters syn på hinder, utmaningar och möjligheter samt vilket stöd

nationella myndigheter kan ge för att lärcentrum ska kunna utvecklas. (Lärcentra för kompetensförsörjning och livslångt lärande – Behovsinventering och analys". Redovisning av uppdrag inom myndighetssamverkan för kompetensförsörjning och livslångt lärande, dnr MYH 2021/6859). Den behovsinventeringen, som även ligger till grund för dessa förstudier, har bland annat visat på att tillgänglighet till utbildning och andra tjänster som lärcentrum ofta tillhandahåller varierar i olika delar av landet. Bland annat har Skolverkets utvärdering av statsbidraget för lärcentrum 2018 2018:00970, visat att den geografiska placeringen av lärcentrum har bidragit till en ökad tillgänglighet till utbildning. Placeringen av lärcentrumet i ett område med högre andel lågutbildade kan, enligt respondenterna i Skolverkets utvärdering, till exempel skapa en närhet för personer i området och sänka trösklar för att ta steget till att påbörja och kunna fullfölja studierna.

Samtidigt saknas det idag en nationell, övergripande bild av tillgängligheten till lärcentrum, såväl geografiskt som innehållsmässigt, vilket även försvårar möjligheterna att göra analyser samt att driva utveckling med dessa analyser som grund. Det saknas också kunskap om vilka möjliga verktyg som skulle kunna användas eller utvecklas för att kunna synliggöra tillgängligheten till lärcentrum. Att synliggöra möjliga utbildningsvägar och övriga funktioner som lärcentrum erbjuder, samt var dessa finns lokaliserade, på ett lättöverskådligt sätt kan även ha betydelse ur ett mångfalds- och jämlikhetsperspektiv. Detta genom att i förlängningen underlätta för fler att studera, vilket också är ett av de bakomliggande syftena med utveckling av lärcentrum och den utlysning som ligger till grund för denna förstudie.

Logiken bakom denna specifika förstudie om tillgänglighet, bygger på en förväntan om att en gemensam kunskapsbas kring tillgänglighet till lärcentrum, kan vara en del i att främja likvärdig tillgång till och motverka ojämlikhet i fråga om livslångt lärande och främja en effektiv kompetensförsörjning. En gemensam kunskapsbas förväntas bidra till att stärka förutsättningarna för en långsiktig utveckling av lärcentrum.

Det övergripande projekt målet för denna förstudie var enligt ansökan att ta fram förslag till modell för beskrivning och analys av tillgänglighet till lärcentrum enligt beskrivningen ovan, som kan vara till nytta för berörda aktörer. Förstudien ska bygga vidare på resultaten från förstudie Kartläggning, som har det parallella uppdraget att arbeta med en kartläggning och kategorisering av verksamheter och funktioner vid lärcentrum.

För att uppnå målet om ett förslag till modell skulle förstudie Tillgänglighet fördjupa kunskapen om hur tillgängligheten till lärcentrum utifrån geografisk lokalisering samt funktioner och tjänster som lärcentrum erbjuder, kan åskådliggöras på ett överblickbart sätt i ett kartverktyg. Det handlar om att undersöka hur geografisk information och information om lärcentrums olika verksamheter kan kombineras i ett kartverktyg.

Förstudien grundar sig i det tidigare arbete som genomfördes och redovisades i rapporten Lärcentra för kompetensförsörjning och livslångt lärande – Behovsinventering och analys. Redovisning av uppdrag inom myndighetssamverkan för kompetensförsörjning och livslångt lärande, dnr 2022:212. Inom ramen för det arbetet testade Tillväxtverket att ta fram en översiktlig beskrivning av förekomst av lärcentrum i Sveriges norra landsdelar. Detta gjordes genom att använda Pupos som är en GIS-plattform och som Tillväxtverket ansvarar för, innehållandes bland annat verktyget Regionalanalys, som är ett pågående utvecklingsarbete som drivs av Tillväxtverket och Trafikverket. Med Regionalanalys finns möjlighet att göra tillgänglighetsanalyser utifrån pendlingsavstånd till samhällsfunktioner och infrastruktur av betydelse för individer och företag.

Fokus för förstudien är att djupare undersöka huruvida Pupos och dess verktyg Regionalanalys är lämpligt utifrån det ändamålet. Syftet är att klargöra om och hur det verktyget kan användas för att göra analyser av tillgänglighet till lärcentrum.

Har syfte, mål och målgrupp förändrats under projekt tiden? Varför i sådana fall?

Förstudieprojektet har under genomförandet fortsatt riktat sig till aktörer med uppdrag inom utbildnings- och kompetensförsörjningsområdet. Det övergripande målet och syftet avseende att utreda olika aktörers behov av att tillgängligheten till lärcentrum synliggörs samt att ta fram förslag på hur detta skulle kunna göras i ett framtida genomförandeprojekt eller annat utvecklingsarbete, har i stort kvarstått.

Däremot har förstudien breddats till att även omfatta en genomgång av fler verktyg än enbart Pupos Regionalanalys. Bakgrunden till det är att de inledande dialogerna pekade mot att Pupos Regionalanalys sannolikt skulle uppfylla behovet av att synliggöra geografisk tillgänglighet till lärcentrum, däremot är verktyget något mer begränsat när det kommer till att mer detaljerat synliggöra innehållet i respektive lärcentrums verksamhet.

Det sista steget, ta fram förslag till modell för att analysera tillgänglighet till lärcentrum och de funktioner och tjänster som erbjuds, har endast delvis kunnat genomföras. Detta beror på flera orsaker. Det har under arbetet med förstudien framkommit att det finns olika behov av information beroende på användare. Ett fortsatt arbete behöver göras för att närmare belysa behov hos olika målgrupper och att beskriva lärcentrum utifrån olika kategorier beroende på vilka funktioner och tjänster som erbjuds och som kan integreras i Regionalanalys eller i annat lämpligt verktyg.

Regionalanalys är under utveckling, vilket innebär en begränsning i att pröva verktygets lämplighet fullt ut. Däremot har förstudien använt en demoversion av Regionalanalys som visar på möjliga sätt att använda verktyget i nuläget och som presenterats på referensgruppsmöten och förankringsseminariet.

I avsnittet nedan beskrivs mer utförligt vad som framkommit under möten och dialoger apropå de olika behoven för olika målgrupper. Där presenteras även resultaten av kartläggningar av både Pupos Regionalanalys och av andra befintliga kartverktyg för att synliggöra tillgänglighet till en viss verksamhet.

Projektets resultat, mål och indikatorer

Beskriv projektets faktiska resultat i förhållande till den ursprungliga planeringen. Redogör kvantitativt och kvalitativt för t. ex. nya kunskaper och förändringar i attityder, riktlinjer och arbetssätt. Hur har projektverksamheten arbetat för att säkerställa deltagande på lika villkor för kvinnor och män?

Resultat av kartläggning av Pupos Regionalanalys:

Förstudieprojektet har under genomförandet varit i kontakt med ansvarig för Pupos Regionalanalys vid Tillväxtverket. Dels för att informera om förstudiens framdrift och preliminära resultat, men i synnerhet för att skapa en fördjupad förståelse av verktyget, dess möjligheter och begränsningar. Förstudien har även fått tillgång till den nuvarande demoversionen av Pupos Regionalanalys, för att kunna testa verktyget samt introducera det under referensgruppsmöten som underlag för diskussion.

Övergripande om verktyget:

Regionalanalys är ett nyutvecklat verktyg som Tillväxtverket i samarbete med Trafikverket har tagit fram. Regionalanalys är en webbapplikation med möjlighet att göra geografiska analyser av tillgänglighet till olika typer av kommersiell och offentlig verksamhet. Regionalanalys är tänkt att vara ett öppet verktyg i samhällsplanering för yrkesverksamma som arbetar inom offentlig sektor. Regionalanalys syftar ytterst till att möjliggöra att analysera och jämföra hur tillgängligheten ser ut i olika geografiska områden runt om i Sverige, från enskilda platser till hela riket, och få en bred kunskapsgrund för framtida samhällsplanering. Verktyget kan påvisa tillgängligheten till utbildning, hälso- och sjukvård, servicefunktioner med mera och möjliggör att studera geografisk tillgänglighet till dessa för olika delar av landet.

Regionalanalys är ett verktyg under utveckling och målet är att fylla på med statistik från år 2000 och framåt. I nuvarande version är det enbart möjligt att välja mellan åren 2012 och 2020, planen är att samtliga år från 2000 och framåt ska inkluderas när verktyget är färdigställt. Verktyget

möjliggör även en jämförelse mellan två olika scenarion (två olika år).

Statistiken uppdateras kontinuerligt med hjälp av API:er som automatiskt inhämtar data från en annan källa. Den bakomliggande statistiken med demografiska och socioekonomiska variabler är finfördelad på rutnätetsnivå, det mesta finns på rutor som är 250 x 250 meter, vilket möjliggör att analysera små områden.

Regionalanalys omfattar i nuläget olika samhällssektorer där olika kategorier av funktioner, så kallade "reseanledningar", kan väljas. Exempelvis inom sektorn Utbildning kan tillgängligheten till skolor för ett visst utvalt geografiskt område visa på tillgänglighet inom ett visst pendlingsavstånd (och med olika färdsätt). Här finns även möjlighet att koppla på en mängd demografiska och socioekonomiska variabler, genom statistik hämtad från SCB.

För att sätta tillgängligheten i relation till något är det möjligt att jämföra med andra delar av Sverige (län, kommun, riket eller ett utvalt område). Vad som sedan är god respektive bristande tillgänglighet för en viss verksamhetstyp är enligt ansvarig på Tillväxtverket något som en senare analys får avgöra, förslagsvis med hjälp av sakområdeskunniga för respektive sektor och verksamhet som verktyget innefattar. Rimligtvis är det något som påverkas av vilken typ av verksamhet det handlar om.

Verktygets möjligheter och begränsningar:

Regionalanalys är inte ett detaljerat verktyg avseende information om en specifik verksamhet och dess innehåll. Det är inte heller syftet. Syftet är att påvisa lokaliseringen för olika verksamheter samt tillgängligheten till dessa. Att Regionalanalys omfattar verksamheter inom flera sektorer och därmed hålls på en relativt övergripande nivå skapar även förutsättningar för analyser där tillgänglighet till en viss verksamhet kan sättas i perspektiv till tillgänglighet till annan verksamhet och – om önskvärt – även till befolkningsunderlag och därmed demografiska och socioekonomiska faktorer i det utvalda geografiska området. Då kan det tydliggöras om det utvalda geografiska området exempelvis har god tillgänglighet till hälso- och sjukvård och övriga samhälls- och servicefunktioner, men bristande tillgänglighet till utbildning.

Regionalanalys har utformats som ett dynamiskt verktyg, med tanken om att i realtid, exempelvis i arbetsmöten, kunna visa på olika scenarier och perspektiv på tillgänglighet till en viss verksamhet för en specifik plats. Ett scenario som tas fram i verktyget genom de val som en tjänsteperson gör, ska även kunna delas med berörda genom länkar eller liknande lösningar. På det sättet kan en arbetsgrupp även fortsätta arbeta med samma scenario, med möjligheten att uppdatera och förändra villkoren för scenariot och/eller det utvalda geografiska området. På så sätt kan verktyget ses som en möjlighet att genom ett explorativt arbetssätt bygga ett "levande arbetsmaterial".

Det som däremot är aningen begränsat är möjligheterna att exportera informationen från Regionalanalys och därmed även att lagra och bearbeta den i egna program. Dels finns sekretess på statistik på mikronivå, exempelvis statistik för 250 x 250-metersrutor där få invånare ingår. Det kommer dock att finnas viss möjlighet att skapa egna tabeller och rapporter av statistik på aggregerad nivå. Däremot kommer det sannolikt inte vara möjligt att exportera all information som visas i Regionalanalys och fortsätta bearbeta den i egna program. Detta mot bakgrund av ambitionen med Regionalanalys som ett dynamiskt arbetsverktyg. I intervjuer med ansvarig för Pupos Regionalanalys beskrivs det som ett medvetet val, ytterst för att bidra till ett mer dynamiskt arbetssätt hos strateger, analytiker och andra berörda funktioner inom offentlig sektor. Den bakomliggande logiken är att det traditionella arbetssättet som till stor del handlar om att sätta information på pränt i rapporter skapar statiska underlag, vilka riskerar att bli utdaterade efter en viss tid. Inte minst med tanke på den föränderliga omvärld och de pågående samhällstrender som ständigt påverkar underlag för beslut om planering och utveckling inom flertalet sektorer. Mer utförlig information om Pupos Regionalanalys och exempel på de tillgänglighetsanalyser som kan göras genom verktyget (exempelvis i form av diagram och dashboards) återfinns i separat

bilaga.

Förutsättningar att integrera lärcentrum i Regionalanalys:

Utbildningssektorn ingår som en del i Pupos Regionalanalys där grundskola, gymnasieskola, folkhögskola och universitet/högskola idag omfattas, dock ej lärcentrum. Angående förutsättningarna att integrera lärcentrum i Pupos Regionalanalys skulle en arbetsinsats behövas inför själva integreringen. Det handlar om att ta fram adresser till landets alla lärcentrum och som sedan geokodas. Därtill finns då också behov av att leverera historiken – det vill säga landets alla lärcentrum sedan år 2000 – för att motsvara övriga verksamheter och sektorer i verktyget och möjligheten att göra jämförelser över tid.

Som ovan beskrivet är tanken att Regionalanalys ska verka på en övergripande nivå, där samtliga användare utan att vara experter inom exempelvis utbildningssektorn, ska kunna förstå vilka verksamheter som utbildningssektorn i verktyget omfattar. Med andra ord får det inte bli för detaljerat eller sakområdesspecifikt. Regionalanalys skulle möjligen kunna visa ett mindre antal underliggande kategorier av olika typer av lärcentrum utifrån de funktioner och tjänster som erbjuds. Dock kan innehållet i respektive kategori inte förväntas presenteras mer utförligt. För mer information om lärcentrum skulle det behöva upprättas en databas under Regionalanalys som verktyget hänvisar till, där det finns mer information om respektive lärcentrums verksamhet och/eller länkar till respektive lärcentrums/kommuns hemsida.

Sedan skulle det även finnas ett behov av uppdatering från den bakomliggande databasen innehållandes information om landets lärcentrum och dess lokalisering. Hur ofta den uppdateringen ska ske finns inga tydliga direktiv om utan handlar om den specifika databasen under Regionalanalys och om hur ofta uppdatering behöver ske för att det verktyget visar inte ska bli missvisande. Här kan tilläggas att den data som Regionalanalys bygger på idag uppdateras med olika frekvens. Vissa data uppdateras dygnsvis, medan annan data uppdateras årsvis, vilket naturligtvis kräver mindre av den databas och ytterst aktör som ansvarar för den information som tillfogas Regionalanalys.

Vad gäller eventuella tillägg kopplat till utbildningsutbud och efterfrågan av kompetens på arbetsmarknaden, en återkommande fråga under förstudiens referensgruppsmöten, uttrycks i samtal med ansvarig för Pupos Regionalanalys att frågan är väckt om att samverka med andra verktyg som tar fram prognoser potentiellt kopplade till arbetsmarknad och kompetensbehov. Här påpekas samtidigt att prognoser och prognostiserade scenarier inte är den primära uppgiften för Regionalanalys. Möjligen skulle kopplingen till ett annat prognosverktyg, Regionalt analys- och prognosystem (Raps), göra det möjligt att sådana prognostiserade scenarier kan infogas i Regionalanalys. Regionalanalys skulle då potentiellt kunna bli ett stöd i utvärderingen av det aktuella scenariot.

Resultat av kartläggning av organisationers geografiska visualisering av verksamheter:

Utöver genomgången av verktyget Regionalanalys har även en kartläggning gjorts av ett urval av myndigheter och andra organisationers verktyg som används för att geografiskt synliggöra tillgänglighet till deras verksamheter. Syftet med kartläggningen har varit att undersöka hur dessa valt att presentera den verksamhet, service och tjänster som de erbjuder. Detta för att visa på olika möjligheter att geografiskt visualisera tillgänglighet till verksamheter, i syfte att inhämta inspiration och lärdomar till hur ett verktyg för att synliggöra och tillgängliggöra lärcentrum skulle kunna utformas. Valet av myndigheter och andra organisationer har haft ett primärt fokus på utbildningssektorn. Några ytterligare aktörer, som ansetts ha intressanta exempel på visualisering av verksamheter, har även lagts till i kartläggningen. Urvalet av organisationer har gjorts av Myndigheten för yrkeshögskolan i dialog med det upphandlade processtödet.

Kartläggningen i sin helhet återfinns i separat bilaga, innehållandes beskrivningar av hur de utvalda myndigheterna och de övriga aktörerna väljer att presentera sin verksamhet, service eller

tjänster. Där beskrivs vad som visas, den tekniska lösning som valts, syftet med att synliggöra verksamheten och vilka som är de huvudsakliga målgrupperna för detta. Genomgången visar på att majoriteten av de aktörer som har studerats använder någon form av kartverktyg för att visa på var en viss verksamhet är belägen. Dock finns även aktörer som presenterar sina verksamheter enbart i ett listformat (exempelvis genom att i en lista presentera de utbildningar som erbjuds, var dessa arrangeras, kontaktuppgifter, etcetera). Värt att nämna är Nitus (Nätverket för kommunala lärcentra) sökverktyg som möjliggör för individer att hitta sitt närmaste lärcentrum. Listan inkluderar län, ort och kontaktuppgifter till respektive lärcentrum. Nitus inkluderar även information till studenter om tentamensmöjligheter. Pupos Regionalanalys är det verktyg som vid denna jämförelse visat sig ha relevanta funktioner avseende geografisk visualisering och analys av tillgänglighet, bland de verktyg som har studerats. Dels för att det är möjligt att genom Regionalanalys inte enbart hitta en viss verksamhet på en karta, utan även att på ett tydligt sätt illustrera och analysera tillgänglighet till den verksamheten. Utöver detta är det även möjligt att koppla på demografiska och socioekonomiska data för varje utvalt geografiskt område.

Resultat från möten och dialoger:

Aktiviteterna har utöver de kartläggande delarna till stor del handlat om dialoger med och att skapa kontaktytor till relevanta aktörer. Det har skett genom referensgruppsmöten, separata fördjupande dialoger med deltagare i referensgruppen och andra relevanta aktörer samt medverkan i olika arrangemang.

Separata möten har även genomförts med representanter från Skolverket som arbetar med SUSNA-navet och Utbildningsguiden. Det har gjorts mot bakgrund av den begränsning som Regionalanalys har när det kommer till att synliggöra tillgänglighet till lärcentrum och dess verksamhet. SUSNA-navet som är en databas av utbildningar och som Utbildningsguiden baseras på skulle potentiellt kunna utgöra ett komplement och/eller ett alternativ för att synliggöra lärcentrum och dess verksamhet och som även riktar sig till andra målgrupper än Regionalanalys, särskilt potentiella studerande.

Det pågår även olika initiativ och insatser av myndigheter inom ramen för regeringsuppdraget om att utveckla en sammanhållen datainfrastruktur för kompetensförsörjning och livslångt lärande som har bäring på detta område.

Dialog har även förts med representanter från Region Gävleborg mot bakgrund av rapporten "Gävleborgs funktionella geografi – Ett kunskapsprojekt med syfte att fördjupa kunskapen om regionens struktur och funktionella samband: Tillgänglighet med kollektiva färdmedel" (2020) och de erfarenheter som kunnat dras av det utvecklingsarbetet. I den rapporten har tillgänglighet till lokala lärcentrum studerats utifrån aspekten hur stor andel av befolkningen som har möjlighet att nå ett lärcentrum med kollektiva färdmedel inom olika tidsintervall.

Dessa båda kontaktinitiativ från projektets sida har varit ett sätt att arbeta med det breddade perspektiv som beskrivits inledningsvis, det vill säga att ha ett utforskande angreppssätt i utredandet av olika möjligheter och potentiella verktyg för att synliggöra tillgänglighet till lärcentrum.

De medskick som vi fått ifrån dessa båda kontakter har till stor del bekräftat det som våra parallellt utförda kartläggningar pekade mot, samt det som flera av referensgruppsdeltagarna uttryckt.

Resultaten från referensgruppsmöten, förankringsseminariet och andra dialoger visar

- att responsen på verktyget Regionalanalys var över lag positiv, samtidigt som det konstaterades att behovet av ett sådant verktyg och dess användningsområden beror på vilka som förväntas använda verktyget. Ett kartverktyg som Pupos Regionalanalys eller motsvarande sågs som ett mer kvalificerat verktyg som verksamma inom planering och utveckling sannolikt har bäst nytta av. I synnerhet uttrycktes att verktyget skulle vara värdefullt för regioner i deras

uppdrag att arbeta med kompetensförsörjningsfrågor. Kopplat till det uttrycktes även en fråga om möjligheten och önskemål om att koppla ihop verktyget med arbetsmarknadsdata med fokus på framtida kompetensbehov, något som är centralt för regioner framåt exempelvis för att kunna se vilka geografiska områden som kan väntas få brist på en viss kompetens framåt.

- att Regionalanalys är ett verktyg som sannolikt även skulle vara användbart för utbildningsaktörer i deras arbete med planering och utlokalisering av utbildning, detta då verktyget sannolikt erbjuder en typ av analys som dessa utbildningsaktörer idag får göra på egen hand. Pupos Regionalanalys är i första hand utformat för offentliga aktörer och för planeringssammanhang, varför det finns vissa frågetecken avseende privata utbildningsaktörers möjlighet att nyttja verktyget.
- att det finns ett värde i att kunna visa på vilken verksamhet som respektive lärcentrum innehåller och inte enbart den geografiska placeringen av lärcentrum. Detta då lärcentrum erbjuder en så stor variation av utbildning och andra tjänster sinsemellan. Det har även under förstudiens gång tydliggjorts att utbildningsanordnare är en aktörstyp som sannolikt skulle ha nytta av ett verktyg likt detta, särskilt i fråga om lokalisering för framtida utbildning. Förstudieprojektets referenspersoner har även betonat behovet av att synliggöra tillgänglighet till lärcentrum och de funktioner och tjänster som erbjuds för fler målgrupper såsom studerande och arbetsliv samt önskemål om att även koppla på analyser om det lokala/regionala arbetslivets kompetensbehov.
- att behovet av informationen sannolikt ser olika ut i olika delar av landet, beroende på vilken kännedom som finns om andra lärcentrum i det egna länet, samt hur konkurrensen på marknaden ser ut. Exempelvis lyftes att i vissa delar av norra Sverige finns redan en god kännedom om och samverkan med andra lärcentrum. I landets sydligare delar finns generellt en högre koncentration av lärcentrum på motsvarande yta. Därmed finns även större behov av att känna till vad närliggande lärcentrum redan erbjuder, för att kunna ta hänsyn till det i den egna planeringen när det kommer till att etablera ny utbildning och andra tjänster.
- att det också finns ett generellt behov av att visa på tillgången till lärcentrums utbud av olika funktioner och tjänster även för individer, potentiella studerande. Här betonades att lärcentrum är ett viktigt verktyg för att tillgodose lokala och regionala kompetensförsörjningsbehov och kopplat till det, att underlätta för individer att utbilda sig och studera under hela livet. Det är något som kan komma att bli än mer aktuellt med tanke på det nyinrättade omställningsstudiestödet. Det konstaterades också att det redan finns ett antal verktyg och plattformar riktade till den målgruppen, exempelvis studera.nu, men även andra plattformar där det skulle kunna undersökas om ett kartverktyg kan läggas till i det redan befintliga, för att nå så många användare som möjligt.
- att den här typen av verktyg kan vara användbart för lärcentrum i dialoger med andra aktörer exempelvis politiker, det lokala och regionala arbetslivet och utbildningsanordnare. Detta genom att kunna visa på variationen i tillgänglighet till olika utbildningsformer i olika geografiska områden med grund i pendlingsavstånd och därmed förtydliga hur målgrupperna och även behovet av lärcentrum varierar på olika platser.
- att den här typen av verktyg kan vara användbart för lärcentrum utifrån ett samverkansperspektiv, för att få grundläggande information om var olika lärcentrum finns och vilka tjänster som respektive lärcentrum erbjuder. Detta för att därigenom kunna bedöma vilka lärcentrum som kan samverka med varandra vad gäller utbildningsutbud, vissa andra funktioner,

arbeta med i ett visst projekt, studie eller annan satsning vilket potentiellt även kan underlätta lärcentrums möjligheter att kunna ingå i fler insatser, utvecklingsarbeten och andra samverkansstrukturer.

När det gäller utvecklingsinsatser att gå vidare med har följande behov och förslag lyfts fram av särskild relevans för förstudierna Kartläggning och Tillgänglighet:

- En möjlig väg framåt är att nationella myndigheter håller samman ett eventuellt utvecklingsprojekt och tar fram en beskrivning av en bas och lägstanivå för vad ett lärcentrum kan omfatta (kopplat till förstudien Kategorisering). Respektive lärcentrum kan sedan använda den som grund och fortsätta bygga på den med en egen beskrivning av deras verksamhet. Dock finns en risk om lägstanivån är högt satt, att vissa lärcentrum utesluts från en eventuell visualisering av lärcentrum i ett kartverktyg.

- Kopplat till framdrift och att "börja göra" har förslag framförts om pilotprojekt för att testa kategorisering av olika lärcentrum utifrån funktioner och tjänster som erbjuds och att synliggöra detta i ett kartverktyg, för att se vilka konkreta användningsområden och mervärden som då kan skapas. Det framkom också att pilotprojekt bör vara spridda över olika delar av landet med olika förutsättningar för att kunna se skillnader mellan exempelvis glesbygd, mindre kommuner och storstad.

- I de fall det ges möjlighet att gå vidare med pilotprojekt uttrycktes även vikten av att då också koppla samman olika aktörer i syfte att utveckla samverkan inte minst mellan olika lärcentrum, exempelvis med ett kartverktyg som grund där det går att se vilken utbildning och annan verksamhet som erbjuds på lärcentrum i grannkommunerna. För att utveckla sådan samverkan skulle även kontaktuppgifter till varje lärcentrum med fördel kunna infogas direkt i verktyget.

Förstudiens slutsatser och medskick:

De centrala iakttagelser och slutsatser som förstudien om tillgänglighet landat i, är att

- det saknas kunskap/en nationell bild om tillgänglighet utifrån olika aspekter till lärcentrum
- olika användare/mottagare har olika behov av information om tillgänglighet till lärcentrum för att planera, utveckla och följa upp verksamhet vid lärcentrum
- olika verktyg har olika möjligheter – betoning på att synliggöra geografisk tillgänglighet och att synliggöra innehållsmässig tillgänglighet av olika funktioner som lärcentrum kan erbjuda
- det sannolikt finns behov av att synliggöra tillgänglighet till lärcentrums verksamhet även för andra målgrupper än de som primärt bedöms ha nytta av ett kart- och analysverktyg liknande Regionalanalys, såsom potentiella studerande och arbetsgivare samt även koppla på underlag som visar det lokala/regionala arbetslivets kompetensförsörjningsbehov. Dock behövs mer kunskap om dessa målgruppers behov och vilka möjligheter det finns att lägga till sådan information i befintliga verktyg/databaser eller om nya behövs tas fram
- oklarheter råder kring vem/vilka som förväntas, kan och vill ta ansvar för eventuell utveckling, förvaltning och drift av lämpliga verktyg.

Sammanfattningsvis kan vi konstatera att :

1) Det finns en efterfrågan på verktyg för analyser av tillgänglighet till lärcentrum och dess verksamhet hos exempelvis tjänstepersoner och beslutsfattare hos offentliga aktörer på olika

nivåer med uppdrag inom kompetensförsörjning och livslångt lärande. Ett sådant verktyg skulle kunna utgöra ett bidrag i planering, utveckling och uppföljning av lärcentrum

2) Ett kartverktyg som kan användas för att visa på var lärcentrum är lokaliserade över landet, vilken verksamhet som bedrivs där samt pendlingsavstånd och vissa demografiska/socioekonomiska data (likt i Pupos Regionalanalys). Detta är sannolikt värdefullt för kompetensstrategier, planerare, utvecklare, verksamma vid lärcentrum, utbildningsanordnare och så vidare i deras arbete. Ett potentiellt mervärde med ett sådant verktyg kan även vara att stimulera till ökad samverkan mellan olika lärcentrum, i synnerhet om kontaktoppgifter till respektive lärcentrum infogas i kartverktyget.

3) Befintliga verktyg som potentiellt kan synliggöra tillgänglighet till lärcentrum, svarar mot delvis olika ändamål och målgruppers behov. Med andra ord finns olika möjligheter i befintliga verktyg där vissa, som Pupos Regionalanalys, primärt riktar sig till yrkesverksamma inom offentliga sektorn medan andra, exempelvis studera.nu och Utbildningsguiden, primärt riktar sig till potentiella studerande. Därtill finns Nitus (Nätverket för kommunala lärcentra) sökverktyg, som möjliggör för framför allt individer att hitta närmaste lärcentrum.

4) Det finns sannolikt behov av att synliggöra tillgänglighet till lärcentrum och dess verksamhet även för fler ändamål och målgrupper än yrkesverksamma, såsom studerande/potentiella studerande. Därtill finns en efterfrågan från yrkesverksamma inom kompetensförsörjningsområdet vad gäller att koppla tillgänglighet till lärcentrum till det lokala och regionala kompetensförsörjningsbehovet. Att även rikta det eventuella verktyget till studerande, samt att koppla det till arbetsmarknadens behov av kompetens är även en del i att göra lärcentrum mer känt, i synnerhet för potentiella studerande och för arbetslivet. Dock behövs mer kunskap om hur sådana behov och möjligheter ser ut.

Det samlade medskicket från förstudien med fokus på förslag om möjliga genomförandeprojekt är:

- Genomföra pilotprojekt där nationella aktörer/myndigheter/ tillsammans med regioner och kommuner tar fram information som kan prövas i befintliga verktyg under förutsättning att någon aktör tar på sig ansvaret att gå vidare med utveckling.
- Fortsatt utvecklingsbehov av verktyg för att informera om och göra lärcentrum mer känt för att nå exempelvis studerande, utbildningsanordnare, arbetsgivare/arbetsliv.

Hur har projektverksamheten arbetat för att säkerställa deltagande på lika villkor för kvinnor och män?

Resultat från problem- och behovsanalys innefattandes analys utifrån horisontella principer: Förstudieprojektet har i uppstartsfasen tillsammans med de fyra övriga förstudierna genomfört en workshop på temat integrering av de horisontella principerna. Där skapades en förändringslogik, omfattandes nuläge, insats och börkläge för förstudieprojektet, i syfte att förtydliga hur projektet avsåg integrera jämställdhet, tillgänglighet och icke-diskriminering i projektets arbete från nuläge till identifierat börkläge.

Under workshopen berördes bland annat behovet av att tillgängliggöra utbildning, inte minst för kvinnor och män som av olika skäl inte kan eller inte vill resa långt. Kopplat till det lyftes en idag bristande likvärdighet i tillgång till utbildning mellan olika delar av Sverige. I workshopen identifierades även en tanke om att placera lärcentrum i utsatta områden där behoven kan väntas vara särskilt stora. Därtill konstaterades en kunskapslucka i allmänhet gällande vilka det är som idag studerar på lärcentrum avseende faktorer som exempelvis kön och ålder.

I beskrivningen av insats, det vill säga vad projektet avser att genomföra och på vilket sätt, lyftes på workshopen det breddade aktörsperspektivet, dialogen med referensgrupperna och förstudieprojektets gemensamma förankringsseminarium som olika sätt att säkerställa

integreringen av de horisontella principerna i det löpande projektgenomförandet. Genom att rigga för kontakt med ett antal olika aktörer och funktioner som representerar olika delar av landet samt olika lärcentrum och andra angränsande verksamheter, har förstudieprojekten tidigt planerat för hur de ska få del av flertalet olika perspektiv.

Även i det önskeläge, här kallat börläge, som behandlades på workshopen har "öka tillgången till utbildning" och "nytta för individerna" stått i fokus.

Projektet har sedan, under genomförandets gång, nått både funktioner som arbetar mer strategiskt med utveckling och funktioner som arbetar mer operativt, exempelvis på ett lärcentrum. Särskilt de senare har lyft vikten av att se till potentiella studerande och påmint om att verksamheten ytterst är till för dessa. Likaså i vissa glesare delar av landet har representanter påmint om att de stora geografiska avstånden gör att möjligheten att genomföra sina studier på ett lärcentrum i närområdet kan vara avgörande för en individs val att fortsätta studera eller ej. Tillgång till lärcentrum har också betydelse ur andra tillgänglighetsperspektiv, där individer med ohälsa eller funktionsvariationer potentiellt kan gynnas av närheten till en fysisk plats. Här kan studenter få samlat stöd både kopplat till att klara studierna och i användandet av exempelvis digitala verktyg, vilket framkommit i dialogerna med referensgrupperna. Att på lärcentrum kunna träffa andra studerande i liknande situation kan även innebära en viktig social mötesplats, vilket i sin tur kan bidra till att underlätta genomförandet av studierna.

Arbetsätt

Beskriv projektets huvudsakliga arbetsätt och kortfattat vilka metoder, utbildningar och andra aktiviteter som användes. Vad var det som gjorde skillnad, vad ledde fram till det önskade resultatet? Beskriv eventuellt nya metoder eller material som tagits fram i projektet.

Förstudiens huvudsakliga aktiviteter har skett i olika steg. Det första steget handlade om att identifiera de intressenter som var relevanta att vara med i utvecklingsarbetet och därmed även i förstudien. Därefter inriktades arbetet på att få en förståelse för vilka behov av tillgänglighetsanalyser om lärcentrum som dessa intressenter och eventuella övriga berörda aktörer har. Det tredje steget innebar att testa ett befintligt verktyg, i det här fallet Pupos Regionalanalys, på de identifierade intressenterna och deras utpekade behov. Mer konkret handlade det om att identifiera de potentiella möjligheterna respektive hindren med att använda Regionalanalys som ett verktyg för att möta olika aktörers och intressenters behov. I det ingick frågor som hur, när och vem som ska stå för insamling och uppdatering av information om lärcentrum i verktyget. Det fjärde steget, som även pågick parallellt med vissa av de föregående stegen, omfattade att pröva Pupos Regionalanalys lämplighet kopplat till det förslag på kategorisering av lärcentrums verksamhet som tas fram inom ramen för förstudien Kartläggning. Den femte och sista huvudaktiviteten som angavs i ansökan om förstudien var att ta fram ett förslag till modell för att analysera tillgänglighet till lärcentrum, i enlighet med förstudiens övergripande projektmål.

Genomförandet av samtliga förstudier har bedrivits som en del i den myndighetssamverkan som sker inom kompetensförsörjningsområdet. Arbetet har genomförts huvudsakligen av de myndigheter som varit projektägare, Skolverket och Myndigheten för yrkeshögskolan, med stöd av en övergripande arbetsgrupp där även Arbetsförmedlingen, Folkbildningsrådet och Tillväxtverket har ingått. Inriktningen på arbetet har varit att få fördjupad kunskap och ge en samlad bild av insatser och företeelser som ger incitament till och skapar förutsättningar för en långsiktig utveckling av lärcentrum. De fem förstudieprojekten som beviljats medel inom ramen för denna utlysning hade en gemensam organisering av arbetet som utgångspunkt för att säkerställa helheten. Det har inneburit att förstudierna till stor del haft gemensamma arbetsätt. Detta är något som både har effektiviserat arbetet och skapat förutsättningar för kunskapsöverföring och samsyn, vilket ansetts viktigt med tanke på de olika förstudiernas ömsesidiga beroende av varandra. Projektgenomförandet har även varit ett framåtsyftande

sådant, med möjliga fortsatta utvecklingsprojekt och satsningar i sikte, varför det varit viktigt för förstudieprojekten att inte arbeta i stuprör.

Ett sätt att säkerställa ett helhetsperspektiv har varit gemensamma projektmöten som ägt rum veckovis, där både enskilda förstudieprojekt och helhetens framdrift behandlats. Ett annat av förstudieprojektens gemensamma grepp har varit planering av sammansättning av deltagare i referensgrupperna och planering och genomförande av de referensgruppsmöten som ägt rum. Detta har resulterat i att förstudierna Kartläggning och Tillgänglighet, samt Styrning och Samverkan genomfört gemensamma referensgruppsmöten och fördjupade samtal med referenspersoner och andra aktörer som inte ingått i referensgrupper. Projektledaren för förstudie projektsamordning, har deltagit på samtliga förstudiers referensgruppsmöten. Därtill har även ett digitalt förankringsseminarium, gemensamt för alla fem förstudieprojekt, arrangerats.

Det faktum att en av förstudierna har haft en samordnande och sammanhållande funktion har även det bidragit till diskussioner och reflektioner med fokus på den gemensamma ambitionen om utveckling av lärcentrum som samtliga av förstudieprojekten strävar mot. I slutskedet av projektgenomförandet har en gemensam workshop anordnats ledd av projektledaren för Projektsamordning för att samla slutsatser som förstudierna kommit fram till.

Intressentanalys:

Den övergripande arbetsgruppen för förstudierna bjöds in till två workshops i september 2022, en i Östersund på Tillväxtverket och en i Stockholm (Solna) på Skolverket. Vid dessa tillfällen genomfördes en gemensam fördjupad analys för att identifiera intressenter för samtliga förstudier. Utifrån denna analys gjordes en gemensam planering av sammansättningen av referensgruppspersoner och andra kontakter. Gruppen fastställde även hur den information som framkom i dialogerna skulle hanteras.

Genomgången resulterade även i att hålla samman förstudie Kartläggning och förstudie Tillgänglighet samt förstudie Styrning och förstudie Samverkan i och med att dessa hade liknande frågeställningar och med tanke på att skapa effektivitetsvinster i genomförandet.

Urval av referenspersoner och organisationer:

Den övergripande arbetsgruppen tog fram en preliminär sammanställning av möjliga intressenter. Urvalet av referenspersoner grundade sig sedan i att försöka få med intressenter på olika nivåer, nationellt, regionalt och lokalt, geografisk spridning och inom olika verksamheter med koppling till kompetensförsörjningsfrågor. Dessutom var ambitionen att ta med de organisationer som ansökt om medel från Socialfonden i samma utlysning för att ta tillvara initiativ och erfarenheter utifrån deras perspektiv.

De intressenter/organisationer som slutligen kom att ingå i referensgrupperna för de olika förstudierna var följande:

Förstudie Kartläggning och förstudie Tillgänglighet

- Region Gävleborg
- Lapplands kommunalförbund
- Valideringsgruppen inom myndighetssamverkan för kompetensförsörjning och livslångt

lärande

- Skellefteå Kommun
- Luleå tekniska universitet
- Region Kronoberg
- Utbildningsanordnare YH
- Westum*
- Akademi Norr*
- Campus Nynäshamn (förstudie Kartläggning)
- Interna funktioner hos deltagande myndigheter

Förstudie Styrning och förstudie Samverkan

- Härnösands kommun
- Ragunda lärcentrum
- Region Halland
- Region Jämtland Härjedalen
- Region Västmanland
- Moa lärcentrum Botkyrka
- Karlstad kommun, vuxenutbildning
- Hässleholms kommun
- Region Västerbotten och Norrbotten
- Westum*
- Akademi Norr*

Gemensamma dialogmöten:

- Högskolan Väst
- Nitus (Nätverket för kommunala lärcentra)
- TCO
- Campus Nyköping

De aktörer med * deltog alltså i både referensgrupp för förstudie Kartläggning och förstudie Tillgänglighet samt i referensgrupp för förstudie Styrning och förstudie Samverkan. Nedan finns ytterligare information om referensgrupperna och hur genomförandet gick till.

Studiebesök:

För att samtliga förstudier skulle få en gemensam bild av hur ett fungerande lärcentrum som samlar alla verksamheter under ett tak, genomförde ett studiebesök hos Campus Nyköping i början av projektperioden. Vi introducerade vårt arbete och beskrev hur förstudierna skulle mynna ut i förslag till genomförandeprojekt. I introduktionen lyfte vi också den rapport som skrevs inom myndighetssamverkan.

Vi fick en beskrivning av Campus Nyköpings organisation och ekonomi och en genomgång av de olika verksamheterna. Dessutom var en representant för Region Sörmland med som kunde berätta om regionens samordnande arbete.

På Campus Nyköping bedrivs bland annat det kommunala aktivitetsansvaret för unga, svenska för invandrare, gymnasial vuxenutbildning, yrkeshögskoleutbildning i egen regi och platsförlagd universitets/högskoleutbildning. Möjlighet finns också att skriva tentamen samt högskoleprovet. Vi hade också under dagen två parallella möten med företrädare för Campus Nyköping där vi fick värdefull input till vilka vägar de såg att förstudierna kunde ta. Förstudie Kartläggning och förstudie Tillgänglighet samt förstudie Styrning och förstudie Samverkan arbetade under studiebesöket tillsammans.

I och med att vi fick träffa företrädare för flera av verksamheterna fick vi en god insyn i helheten och vilka fördelar det finns med ett samlat lärcentrum.

Referensgruppsmöten

Förstudieprojekten har knutit referensgrupper till sig, för att möjliggöra för relevanta aktörer och intressenter att löpande komma med tankar och inspel på förstudieprojektens iakttagelser.

Förstudieprojekten har fått del av referensgruppsmedlemmarnas inspel vid tre olika tillfällen.

Deltagande referensgruppsmedlemmar har bland annat varit utvecklare och strateger vid kommuner och regioner, samordnare och andra medarbetare vid lärcentrum och utbildningsanordnare.

Medlemmarna i referensgrupperna har inledningsvis introducerats i det gemensamma uppdraget kopplat till utlysningen, samt i det specifika förstudieprojekt som de bjudits in till att delta för.

Referensgruppsmedlemmarna har sedan löpande fått ta del av det berörda förstudieprojektets kunskapsinhämtning och de iakttagelser som gjorts som ett resultat av den nyvunna kunskapen.

Förstudieprojekten har – i synnerhet på de andra och tredje referensgruppsmötena – även prövat

dessa iakttagelser med referensgruppsdeltagarna. Dessa moment har ofta skett i workshopformat och haft stort fokus på dialog. Med avstamp i de diskussioner som förts har förstudieprojekten även alltmer under genomförandets gång prövat möjliga riktningar på kommande genomförandeprojekt med sina respektive referensgruppsmedlemmar.

Gemensamt förankringsseminarium

I senare delen av genomförandefasen, har ett gemensamt förankringsseminarium anordnats av förstudieprojekten. Syftet med seminariet var att ha en dialog kring iakttagelser och erfarenheter från arbetet med förstudierna och ta del av inspel från deltagarna om och hur resultaten från förstudierna kan komma till nytta i framtida utvecklingsarbete. Inbjudan till seminariet skickades ut till personer som på olika sätt medverkat i arbete med utveckling av lärcentrum. De som deltog arbetar på olika nivåer, nationellt, regionalt och lokalt, med kompetensförsörjningsfrågor där utbildning och lärcentrum avhandlas. Utöver referensgruppsmedlemmar deltog representanter från den styrgrupp som etablerats för myndighetssamverkan och utvalda personer från de myndigheter som ingår i den övergripande arbetsgruppen för arbetet med förstudierna samt intresseorganisationer, utbildningsanordnare, kommunala företrädare och verksamma vid lärcentrum.

Förankringsseminariet genomfördes digitalt via Teams samt från Skolverkets studio, där en externt upphandlad resurs (inom ramen för det processtödsuppdrag som upphandlats av Myndigheten för yrkeshögskolan till förstudierna Tillgänglighet och Samverkan) modererade seminariet. Totalt deltog ett 40-tal personer. Projektägarna för de olika förstudierna inledde seminariet och de poängterade vikten av att skapa en väl fungerande kompetensförsörjning och att stärka individens möjligheter till livslångt lärande. Lärcentrum lyftes i det sammanhanget fram som ett betydelsefullt verktyg. Under seminariet delades seminariedeltagarna in i olika grupper slumpvis, där var och ett av förstudieprojekten redogjorde för det egna förstudieprojektets syfte och de slutsatser som kunnat dras hitintills, för att sedan låta seminariedeltagarna kommentera på det. På så sätt fick var och ett av förstudieprojekten del av potentiellt nya inspel från deltagare utanför de egna referensgrupperna. Tanken med detta var återigen ett helhetsperspektiv, genom att deltagare som är mer insatta i andra delar av kompetensförsörjnings- och utbildningsverksamhet än det specifika område som det egna förstudieprojektet berör, får komma med inspel och därmed för förstudieprojektet potentiellt nya insikter. Detta genomfördes som en interaktiv övning, där deltagarna delades in i olika break-out rooms. Efter de gruppvisa diskussionerna flyttades seminariet tillbaka till studion där samtliga seminariedeltagare fick återkoppling från vad som kommit fram i de olika grupperna från respektive projektledare. Seminariet innehöll även ett ytterligare pass i break-out rooms, där deltagarna återigen slumpades till olika grupper, denna gång med fokus på möjliga genomförandeprojekt och fortsatta utvecklingsarbeten generellt. I anslutning till detta genomfördes en Menti-övning, där samtliga seminariedeltagare fick möjlighet att inkomma med ett skriftligt, anonymt svar på arbetsgruppens fråga "Vad är det viktigaste för oss att gå vidare med som kan göra skillnad?" Förankringsseminariet avslutades med att ansvariga från de båda projektägarna Skolverket och Myndigheten för yrkeshögskolan tackade för engagemanget från deltagarna och uttryckte betydelsen av fortsatt utveckling, framtagande och spridning av kunskap kring lärcentrum.

Avslutande projektworkshop

I projektets slutskede har en förstudiegemensam workshop från lunch till lunch, genomförts på plats i Västerås.

Fokus för workshopen var att identifiera respektive förstudies viktigaste slutsatser och förslag till inriktningar för möjliga genomförandeprojekt och fortsatta utvecklingsarbeten, dels inom ramen för ESF+, dels inom ramen för myndighetssamverkan för kompetensförsörjning och livslångt lärande.

Workshopen var även ett tillfälle för förstudie Projektsamordning att samla upp gemensamma slutsatser och förslag på inriktningar för framtida satsningar, utifrån vad de övriga fyra

förstudieprojekten landat i.

Workshopens sista pass bestod i en kort dragning för ansvariga hos de båda projektägarna Skolverket och Myndigheten för yrkeshögskolan, samt inspel från dessa inför förstudiernas slutrapportering och avslutande arbete.

Övriga dialogmöten

Utöver referensgruppsmöten har även separata dialogmöten skett med vissa deltagare i referensgrupperna samt även med andra intresseorganisationer, lärosäten, campus och regioner. Dessutom har särskilda träffar genomförts med medarbetare hos ansvariga myndigheter.

Aktiviteterna i förstudie Tillgänglighet har utöver de kartläggande delarna till stor del handlat om dialoger med och att skapa kontaktytor till relevanta aktörer. Tre referensgruppsmöten har hållits gemensamt med förstudie Kartläggning och därutöver har fördjupade separata dialoger förts med deltagare från referensgruppen och andra relevanta aktörer.

Det första referensgruppsmötet i december 2022 fokuserade framför allt på att introducera referensgruppsmedlemmarna till förstudierna, dess mål och syfte. Referensgruppsmedlemmarna ombads att till nästa referensgruppsmöte tillsammans med sina kolleger fundera på behovet av att kategorisera verksamhet vid ett lärcentrum utifrån dess innehåll, samt behovet av att synliggöra tillgänglighet till olika lärcentrum med hjälp av ett kartverktyg.

Det andra referensgruppsmötet i januari 2023 berörde både förstudie Kartläggning och förstudie Tillgänglighet. Mötets andra pass handlade specifikt om förstudien om kartläggning med avstamp i rubriken "Er syn på Regionalanalys som verktyg för analyser av tillgänglighet till lärcentrum".

Mötet inleddes med att deltagarna introducerades till Pupos Regionalanalys och även fick en visning av verktyget, med exempel på hur det ser ut och vad det kan generera för typ av analyser.

Mellan det andra och tredje referensgruppsmötet, i februari 2023, genomfördes det gemensamma förankringsseminariet med de övriga förstudierna. Där redovisade förstudie Tillgänglighet ett antal iakttagelser och påståenden, baserat på det som kommit fram i kartläggningarna av kartverktyg, de första två referensgruppsmötena och förstudiens övriga aktiviteter och kontakter.

Följande var de iakttagelser som presenterades:

- Det finns behov av att åskådliggöra tillgängligheten till lärcentrum
- Olika aktörer har olika behov av geografisk och innehållsmässig information om lärcentrum
- Det finns verktyg/databaser som i olika grad motsvarar dessa behov
- Återstående kritiska frågor: Vem/vilka som förväntas ta fram uppgifter om lärcentrum, vad, hur och när samt vem/vilka som förväntas ta ansvar för eventuell utveckling, förvaltning och drift.

Detta följdes av en kort introduktion till och genomgång av Pupos Regionalanalys (i likhet med den som genomfördes under det andra referensgruppsmötet).

Med avstamp i dessa iakttagelser och presentationen av Regionalanalys gavs varje deltagare möjlighet att reflektera över nyttan med och användbarheten av verktyget som stöd för analyser av tillgänglighet till lärcentrum.

Det tredje och sista referensgruppsmötet genomfördes i mars 2023 och fokuserade på att gemensamt reflektera kring det som framkommit under förankringsseminariet.

Referensgruppsdeltagarna delades även in i grupper och ombads fundera kring vilka de viktigaste utvecklings- och genomförandeförslagen att gå vidare med skulle kunna vara, omfattandes inriktning, möjliga projektägare, samverkansaktörer samt målgrupp.

De förslag som kom fram redovisas i avsnittet Projektets resultat, mål och indikatorer.

Kartläggning av andra möjligheter för att synliggöra tillgänglighet till verksamheter och övriga dialoger och kontaktytor

Utöver kartläggningen av verktyget Regionalanalys har även en genomgång gjorts av ett urval av andra organisationers verktyg som används för att geografiskt synliggöra tillgänglighet till deras verksamheter. Se avsnittet Projektets resultat, mål och indikatorer samt separata bilagor för en närmare beskrivning av hur genomgången har genomförts, vad den omfattat samt vad den visat på.

Separata möten har även genomförts med representanter från Skolverket som arbetar med SUSA-navet och Utbildningsguiden och med representanter från Region Gävleborg. Dessa båda kontaktinitiativ från förstudiens sida har varit ett sätt att arbeta med det breddade perspektiv som beskrivits inledningsvis, det vill säga att ha ett utforskande angreppssätt i utredandet av olika möjligheter och potentiella verktyg för att synliggöra tillgänglighet till lärcentrum.

Vad var det som gjorde skillnad, vad ledde fram till det önskade resultatet?

En viktig del för förstudiernas framdrift var det upphandlade processtödet, som deltagit under större delen av genomförandet. Processtödet har bland annat bidragit i form av att förbereda, moderera och dokumentera under möten och dialoger. Ett annat bidrag har bestått i framtagandet av kartläggningen av hur olika aktörer visualiserar tillgänglighet till sina respektive verksamheter, samt fördjupningen av Pupos Regionalanalys. Därtill har processtödet bidragit som ett löpande bollplank i fråga om projektets övergripande mål och riktning och i förstudiens skriftliga avrapportering av resultaten.

Även den samordnande förstudien har utgjort ett viktigt inslag kopplat till att se helheten och de mer övergripande, förstudiegemensamma ambitionerna. Inte minst mot bakgrund av att förstudierna varit ömsesidigt beroende av varandra, även om varje förstudie varit avgränsad. Därtill har de ovan beskrivna arbetssätten genererat ett gott resultat. Förstudieprojektet har fått tillgång till flertalet olika perspektiv mot bakgrund av att de funktioner och representanter som förstudien varit i kontakt med representerat ett antal olika aktörer, på olika nivåer och baserade i olika delar av landet. I synnerhet under referensgruppsmötena blev detta viktigt genom att det möjliggjorde för förstudien att se på frågeställningarna och iakttagelserna från flera håll.

Beskriv eventuellt nya metoder eller material som tagits fram i projektet.

Det löpande samarbetet och den gemensamma organiseringen av aktiviteter de fem förstudierna emellan har resulterat i att det helhetsperspektiv som ansetts viktigt, inte minst i fråga om att rigga för potentiella framtida utvecklingsprojekt- och satsningar, ständigt funnits med. Att se alla fem förstudier som en helhet har varit en ny metod som varit utmanande, men samtidigt viktig. Den har möjliggjort att både avgränsa och fördjupa arbetet med förstudien och att se helheten – kopplat till det förstudiegemensamma arbetet där samtliga fem förstudier ingått. Detta arbetssätt har även underlättat i att fånga bilden av behov, möjligheter och utmaningar.

Ett exempel på ett nytt material är den kartläggning av hur olika aktörer visualiserar tillgänglighet till sina respektive verksamheter som tagits fram under förstudiens gång. Kartläggningen togs fram mot bakgrund av inspel under förstudiens tidiga möten och dialoger, som betonade vikten av att se till fler ändamål och målgrupper än vad förstudien ursprungligen riggats för.

Kommunikation, spridning och påverkansarbete

Beskriv hur ni arbetat med spridning och påverkansarbete. I vilka sammanhang har i spridit erfarenheter från projektet? Vilka organisationer har ni riktat er till? Hur förs projektresultatet vidare?

Gemensamma möten som förstudierna organiserat eller deltagit i:

De möten som projektet genomfört med externa, i synnerhet referensgruppsmötena och det gemensamma förankringsseminariet, har inte enbart varit tillfällen för förstudierna att få del av berörda aktörers inspel utan även tillfällen för förstudierna att sprida information om de pågående projekten samt vad de kommit fram till. Dessa möten kan med andra ord ses som en av

förstudiernas viktigaste kommunikationsinsatser.

Dessa tillfällen kan även ses som ett inledande arbete med förankring och mobilisering av aktörer inför kommande potentiella utvecklingsprojekt och satsningar kring lärcentrum. Inte minst med tanke på de slutsatser och möjliga inriktningar på kommande genomförandeprojekt som prövats med deltagarna i förstudiernas senare del.

Utöver dessa möten har arbetet med förstudierna och vad de kommit fram till presenterats och spridits på olika externa och interna arrangemang.

- Konferens Kvalitetsdrivet – Universitets- och högskolerådet
- Konferens – Vuxenutbildning i samverkan (ViS)
- Mötesplats Komvux – Skolverket
- Regionala dialoger om vuxenutbildning – Skolverket
- Möte med Skolverkets nationella programråd för gymnasial yrkesutbildning
- Information på projektägarens webbsida
- Nätverksträff – Regionalt arbete med kompetensförsörjning (ett arrangemang som Tillväxtverkets ansvarar för och där regioner och nationella myndigheter möts i syfte att utbyta information och erfarenheter)

- Konferens Skills Meetup Sweden – Myndigheten för yrkeshögskolan
- Nitus (Nätverket för kommunala lärcentra) årsstämma
- Träffar med styrgruppen för och arbetsgrupper inom myndighetssamverkan för kompetensförsörjning och livslångt lärande
- Interna möten hos deltagande myndigheter
- Information på projektägarens intranät

Kommunikationsplan:

Kontakt togs med kommunikatör på Skolverket. Vi fattade i samråd med kommunikatören beslut om att inte ta fram en kommunikationsplan då målgruppen inte var tydlig utifrån befintlig målgruppsstruktur och att slutsatser inte tagits fram ännu. Kommunikatören tog med sig frågan till den dåvarande "kommunikatörsgruppen" inom myndighetssamverkan för kompetensförsörjning och livslångt lärande. Vi har därefter arbetat löpande med kommunikation, se stycket ovan om spridning.

Förstudien har visat på vad Pipos Regionalanalys är och hur det kan fungera genom att den demo-version som för närvarande finns tillgänglig har visats vid referensgruppsmöten och det förstudiegemensamma förankringsseminariet.

Hur förs projektresultatet vidare:

Utöver de möten som redovisats ovan och som bedömts ha den största effekten vad gäller spridning av resultat kommer en särskild rapportering att tas fram till de myndigheter och organisationer som är involverade i den samverkan som sker inom området kompetensförsörjning och livslångt lärande.

Projektresultaten avses även att spridas i andra sammanhang som bedöms vara relevanta.

Uppföljning och utvärdering

Hur har extern utvärderare konkret bidragit till projektarbetet? Hur har ni själva arbetat med uppföljning och utvärdering i projektet? På vilket sätt har det varit ett stöd för projektverksamheten?

Förstudien har inte haft någon extern utvärderare. Däremot har de externa resurser som Myndigheten för yrkeshögskolan upphandlat bidragit till gemensamma reflektioner över exempelvis genomförande av och resultat av aktiviteter i arbetet med förstudierna. Den sammanhållande funktion som förstudie Projektsamordning haft, har också inneburit en kunskapsöverföring mellan och kunskapsutveckling hos deltagande myndigheter och till externa aktörer.

I enlighet med projektansökans beskrivning för arbetet med utvärdering av förstudien har

uppföljning skett löpande och de aktiviteter som bedrivits. Uppföljning har skett bland annat vid de veckovisa gemensamma träffarna med övriga förstudieprojekt och enskilt av de personella resurser som budgeterats för projektarbetet, även detta i linje med hur projektgenomförandet ursprungligen planerats.

Den löpande uppföljningen och utvärderingen har varit ett stöd i arbetet genom att den har bidragit till att förtydliga vilka aktiviteter som genomförts och vad som har uppnåtts inom ramen för dessa. Därigenom har det både blivit tydligt vilka metoder och arbetssätt som förefaller vara framgångsrika i olika sammanhang, samt vad som återstår att göra för att nå resterande delar av förstudiens totala målbild. På så sätt har uppföljningen varit en vägvisare för nästa steg och planeringen av de fortsatta aktiviteterna under genomförandets gång.

Utvärderingen har dels handlat om att, bedöma huruvida projektet uppnått dess övergripande mål och syften, dels om de metoder och arbetssätt som tillämpats varit ändamålsenliga. En del i detta är att bedöma om organiseringen av arbetet med gemensam planering och genomförande har skapat ett mervärde som även återspeglas i resultaten.

Referensgruppsmöten och det gemensamma förankringsseminariet är exempel på då utvärderingen har undersökt deltagande samverkansaktörers och andra aktörers bedömning av projektgenomförandet och de preliminära resultaten. I synnerhet arbetet med referensgrupperna kan beskrivas som ett exempel på det.

Referensgruppsmötena har lagts upp på ett sätt där slutsatser om behov, utmaningar och möjligheter från ett referensgruppsmöte har summerats och vid nästkommande referensgruppsmöte har dessa igen testats mot gruppen som har fått nyansera och utveckla bilden. På så vis har en slags formativ utvärdering och validering av resultat skett löpande i projektets genomförande.

Därtill har den löpande interna diskussionen på projektmötena haft fokus på framdrift.

Avstämningarna med projektägarna, har även varit en central del av projektets eget arbete med utvärdering. Särskilt genom avstämningarna med projektägarna har förstudieprojekten fått möjlighet att redogöra för projektarbetets status och förutsättningar för måluppfyllelse, samt få återkoppling på detta från projektägarnas håll. På så sätt har de utvärderande inslagen varit ett stöd i projektarbetet liksom arbetet med uppföljning – genom att visa vägen för nästa steg och de fortsatta prioriteringarna.

Förstudie Projektsamordning har även utfört en samlad utvärdering, som ett sätt att bedöma huruvida förstudierna samlat uppnått de resultat och effekter som utlysningen omfattar. I den utvärderingen har även ingått resultat från uppföljning och utvärdering som utförts inom ramen för förstudieprojekten gemensamt.

Uppföljningen visar att varje förstudie har i det väsentligaste nått sina mål. Några av steg avseende tilltänkta aktiviteter kan konstateras gemensamt. Utifrån en tidig initial kartläggning var ambitionen att både arbetsgivare och studerande eller potentiella studerande skulle kunna utgöra intressenter i förstudierna. När den övergripande arbetsgruppen dels enats om en intressentanalys, dels koordinerat syftet med användningen av intressenter i referensgrupperna, så konstaterades att arbetsgivar- och studerandeperspektivet inte var i fokus för dessa förstudier. Arbetsgruppen valde därför att inte involvera dessa grupper.

Användande av resultat

Beskriv hur ert projektresultat helt eller delvis kommer att användas i ordinarie verksamhet och i befintliga strukturer. Om implementering uteblir - beskriv varför? Hur har ni arbetat för att resultaten tas om hand?

I enlighet med förstudiernas övergripande mål och syfte är fokus inte implementering, utan snarare förankring av och möjliggörande för kommande genomförandeprojekt eller andra utvecklingsarbeten avseende lärcentrum.

Projektet har regelbundet arbetat med för området relevanta aktörer och intressenter – särskilt genom referensgrupperna – för att sprida kunskap och kännedom om vad som görs och prövas i

de olika förstudieprojekten. Detta kan även ses som en kommunikationsinsats riktad till aktörer som potentiellt skulle kunna vara lämpliga att driva och/eller medverka i kommande genomförandeprojekt för utveckling av lärcentrum.

Med andra ord kan projektets löpande arbete med kommunikation och förankring även ses som ett sätt att rigga för att projektets resultat ska förvaltas efter förstudieprojektets avslut. Detta inte minst med tanke på de slutsatser och möjliga inriktningar på kommande genomförandeprojekt som prövats med referensgruppsdeltagarna i förstudieprojektens senare skeden.

En särskild rapportering kommer att göras till de myndigheter och organisationer som är involverade i den samverkan som sker inom området kompetensförsörjning och livslångt lärande.

Kommentarer och tips

Vilka tips vill ni delge framtida projekt? Vad gick bra och varför? Vad gick mindre bra och varför?

Det har varit en utmaning att å ena sidan bedriva fem separata förstudier där samtliga förstudier på ett eller annat sätt hänger ihop, men ändå ska bedrivas som separata delar. Utmaningen handlar om att fokusera på framdrift i de enskilda förstudierna med sina olika inriktningar och samtidigt samordna och hålla samman arbetet för att skapa förutsättningar för samsyn och helhetsperspektiv. En av förstudierna, Projektsamordning, har haft som uppgift att facilitera arbetet med samordning och gemensamma aktiviteter. Det har varit en utmaning att integrera aktiviteterna mellan förstudierna utan att det har föranlett merarbete för respektive förstudie. Å andra sidan kan vi konstatera att det har varit positivt och fördelaktigt att ha olika fokus vid de olika referensgruppssamtalen. Förutsättningen som fem separata förstudier har bidragit till har samtidigt gynnat möjligheten att koncentrera sig på specifika frågeställningar. Vi har också hållit samman de olika förstudierna så att förstudie Kartläggning och förstudie Tillgänglighet hade gemensamma referensgruppssamtal eftersom dessa två hade nära kopplingar. Detsamma gällde även för förstudie Styrning och förstudie Samverkan.

Vid uppföljning av arbetet med förstudierna har det också framkommit att det upplevts som att förstudierna under projektiden har arbetat ihop sig som också gynnar ett framtida arbete. Den sammanhållande funktion som förstudie Projektsamordning har haft har inneburit en kunskapsöverföring mellan och kunskapsutveckling hos deltagande myndigheter och till externa aktörer. Att myndigheter och organisationer arbetat tillsammans har framstått som positivt gentemot de aktörer och intressenter som deltagit i referensgruppssamtal och förankringsseminarium. De myndigheter som drivit förstudierna upplever att de har fått ett positivt gensvar från berörda aktörer och att genomförandet av förstudierna genererat ett intresse och engagemang bland de aktörer som deltagit.

De lärdomar som vi vill skicka med är att:

- kunskapsöverföringen mellan förstudier är av stor betydelse för att ta tillvara resultat och skapa förutsättningar för kunskapsutveckling och helhetsperspektiv,
- tid behöver avsättas för gemensamma möten och diskussioner för att skapa samsyn och gemensam kunskapsuppbyggnad och
- arbete som sker gemensamt mellan flera organisationer och myndigheter bidrar till kvalitet genom att olika kompetenser och perspektiv tas till vara.

Kontaktperson för ytterligare information:

Namn: Camilla Neudorfer
Telefon: +46709633472
E-post: camilla.neudorfer@myh.se

Underskrift projektansvarig / projektledare:

Datum: Namnteckning

Namnförtydligande

Skicka även dokumentet till projektets ansvarige samordnare på Svenska ESF-rådet via e-post

Bedömning av slutrapport

Motivering till bedömning

Bedömningsdatum

0000-00-00 00:00:00

Samordnare som bedömt slutrapport